

1. BEVEZETÉS

1.1. Néhány szó a „Lokális Trianon projektről”

A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására (www.vikek.eu) a trianoni békediktátum századik évfordulója alkalmából számos kutatási és publikációs platform (könyvkiadás, konferenciák) megszervezésével kapcsolatos projektet indított el. Ezek az alábbiak:

1. Szintézisírás; ennek jegyében „A trianoni békediktátum története hét kötetben” című könyvsorozat megírása és kiadása.
2. Konferenciák szervezése a témakörben.
3. Új kutatási irányok elindítása, úgymint:
  - a) Trianon beágyazása a közép-európai történelembe, különös tekintettel a versaillesi békerendszer (versaillesi béke, saint-germaini béke, etc.) történetére.
  - b) Ideiglenes államterek történetének összehasonlító jelleggel történő feldolgozása.
  - c) Atrocitások története: leltárkészítés és jellemzőik feltárása.
  - d) Lokális Trianonok számbavétele és bemutatása.
  - e) Trianon és a földrajzi tér kapcsolatának vizsgálata (regionalitás, gazdaságföldrajzi témák) különös tekintettel a térképi ábrázolásokra.
  - f) Trianon lehetséges infografikai ábrázolásai.

Mit értünk „lokális Trianon” alatt? Válaszunk: A trianoni békediktátum történetét globális nézőpontból és a nemzeti keretek (értsd magyar állam) szempontjából a magyar történészek már alaposan megírták (bár még néhány fehér folt maradt). Könyvek születtek arról, hogy milyen események zajlottak a versaillesi békekonferencián, vagy mi történt a magyar állammal nagypolitikai nézőpontból.

A „Lokális Trianon projekt” újdonsága abban rejlik, hogy egy alulról felfelé történő építkezés segítségével ugyanezen történetet lokális nézőpontból építjük fel, s a sok lokális történetből hozzuk létre a nagy országos képet. Mit jelent ez pontosan? Válaszunk:

1. Feltárunk (értsd megírunk) olyan eseményeket, amelyek egy-egy vidéki városban, vagy egy-egy megyében történtek, de országos jelentőségűvé váltak. Tipikus példa erre a soproni népszavazás.

2. Kiadjuk az események megértéséhez szükséges – zömében helyi – forrásokat.
3. Bemutatunk olyan vidéken történt eseményeket, amelyek kilógnak az országos folyamatokból. Ezek közé tartozik a székesfehérvári eset: miközben az országban sorra alakultak a Károlyi-kormányt támogató helyi Nemzeti Tanácsok, Székesfehérvár városa megvonta a bizalmat Károlyi Mihály kormányától.
4. Feltárjuk, hogy egy-egy város, egy-egy megye szempontjából rövid, közép- és hosszú távon mit jelentett Trianon. Többek között számba vesszük a trianoni béke gazdasági hatását az adott városra, megyére (vonzáskörzetek átalakulása, elcsatolása, piacvesztés, etc.).

1.2. Szeged lokális Trianonja

Jelen kötet 10 tanulmánya Szeged városának 1918 és 1920 között lezajlott történésein keresztül mutatja be, hogy trianoni békediktátum megszületésének folyamata hogyan érintette a várost. Ennek során a kötet szerzői az alábbi témákat tárgyalják:

- ✓ Tóth Marcell első tanulmánya bemutatja, hogy milyen események történtek Szegeden Károlyi Mihály embereinek megjelenésétől Károlyi Gyula megérkezéséig.
- ✓ Nagy Miklós Szeged francia megszállásának történetét dolgozta fel. Pontosabban annak 1919. augusztus 12-ig terjedő időszakát.
- ✓ Tóth Marcell második tanulmánya felvázolja a szegedi ellenforradalmi kormányok történetét.
- ✓ Olasz Lajos tanulmánya ismerteti, hogy hogyan jelent meg Szegeden Horthy Miklós mint hadügyminiszter-jelölt és szegedi tevékenysége eredményeképpen hogyan vált fővezérré.
- ✓ Zeman Ferenc tanulmánya Teleki Pál szegedi tevékenységének felvázolására koncentrálna.
- ✓ Gulyás László tanulmánya a későbbi miniszterelnök, Gömbös Gyula szerteágazó szegedi tevékenységének egyik kulcseseményét, a MOVE díszgyűlésének történéseit ismerteti.

- ✓ Bene Krisztián tanulmánya egy eddig ismeretlen kérdéskört mutat be, jelesen, kik voltak azok a magyarok, akik a francia hadsereg soraiban küzdöttek a Nagy Háború évei alatt.
- ✓ Vajda Tamás a kolozsvári egyetem Szegedre kerülésének történetét tárja fel részletesen.
- ✓ Tóth Marcell harmadik tanulmánya egy testvérpár életútjának bemutatásával színesíti az összeomlás éveinek történetét.
- ✓ Miklós Péter tanulmánya egy korabeli könyv elemzésével a gazdaságtörténet mezejére vezeti el az olvasót.

Szeged, 2021. január 20.

Gulyás László,
mint a „Lokális Trianon projekt” vezetője